

PROCES SELEKCJI CZASOPISM W SERWISIE FIRMY

THOMSON REUTERS

Celem firmy Thomson Reuters jest dostarczanie subskrybentom informacji o szerokiej gamie najważniejszych i najbardziej wpływowych na świecie czasopism, w celu zapoznania z ich aktualną treścią, a także wyszukiwania danych historycznych. Obecnie *Web of Science*[®] obserwuje ponad 9000 międzynarodowych i regionalnych czasopism oraz serii wydawniczych obejmujących każdą dziedzinę nauk przyrodniczych, społecznych, oraz humanistycznych.

Obszerność informacji nie oznacza, że jest ona pełna.¹

DLACZEGO WARTO DZIAŁAĆ SELEKTYWNIE?*

Pełna informacja wymagałaby opracowania spisu literatury czasopism naukowych obejmującego wszystkie publikowane czasopisma naukowe. Tego typu podejście byłoby nie tylko niepraktyczne z ekonomicznego punktu widzenia, ale również — jak wykazały analizy literatury naukowej — niepotrzebne. Okazało się, że jedynie relatywnie mała liczba czasopism publikuje większą część istotnych wyników naukowych. Ta zasada jest często przytaczana jako Prawo Bradforda.²

W połowie 30. lat ubiegłego wieku S. C. Bradford zauważył, że trzon literatury dowolnej dyscypliny naukowej obejmuje nie więcej niż 1000 czasopism. Spośród tego tysiąca czasopism, stosunkowo niewiele z nich w silny sposób odnosi się do danego tematu, natomiast większość dotyka go w mniejszym stopniu. Te, które słabo nawiązują do danej dyscypliny lub tematu, mają jednak często silne powiązania z jakąś inną dyscypliną. Inaczej mówiąc, zasadnicza literatura naukowa może kształtować się wokół różnych tematów, podczas gdy poszczególne czasopisma stają się mniej lub bardziej adekwatne dla danego tematu. Bradford zauważył, że istotne czasopisma tworzą podstawę literatury dla wszystkich dyscyplin, oraz że większość ważnych artykułów jest publikowana w stosunkowo niewielu czasopismach.³

** Aby ocenić czasopismo w zakresie pokrywania danej tematyki, musimy otrzymać przynajmniej trzy kolejne, aktualne wydania w chwili ich publikacji oraz/lub bezpłatny dostęp elektroniczny do tych publikacji. Egzemplarze drukowane należy przesać do działu Publication Processing, 3501 Market Street, Philadelphia, PA 19104, USA.)*

Ostatnio analiza 7528 czasopism uwzględnionych w roczniku *JCR*[®] 2005 wykazała, że ponad 50% cytowań dotyczy zaledwie 300 czasopism, których treść z kolei stanowi ponad 25% tego, co jest ogólnie publikowane. Około 75% opublikowanych artykułów znajduje się w 3000 podstawowych czasopismach i z nich też pochodzi ponad 90% cytowanych artykułów. Jednak ten główny trzon czasopism nie jest statyczny. Jego skład zmienia się nieustannie, odzwierciedlając w ten sposób ewolucję tematów naukowych. Naszym celem jest aktualizacja odzwierciedlenia czasopism w witrynie *Web of Science*, poprzez zidentyfikowanie i ocenienie obiecujących nowych oraz usunięcie tych, które stały się mniej przydatne.

PROCES OCENY

Ocena i selekcja czasopism jest ciągłym procesem w firmie Thomson Reuters — czasopisma są dodawane i usuwane z bazy danych co dwa tygodnie. Każdego roku redaktorzy Thomson Reuters przeglądają ponad 2000 tytułów czasopism i wybierają z nich około 10–12%, które zostaną włączone do bazy danych Thomson Reuters. Oprócz tego, czasopisma wprowadzone już do bazy Thomson Reuters są nieustannie weryfikowane. Obsługiwane czasopisma są monitorowane w celu ustalenia, czy zachowane są wysokie standardy oraz czytelne nawiązanie do produktów, w ramach których zostały one sklasyfikowane. Opisany tutaj proces selekcji czasopism ma zastosowanie w przypadku wszystkich czasopism w *Web of Science*[®] — niezależnie od tego, czy znajdują się one w spisie *Science Citation Index Expanded*[™], *Social Sciences Citation Index*[®] lub *Arts & Humanities Citation Index*[®]. Pewne specjalne uwarunkowania występują w przypadku czasopism z zakresu nauk społecznych i humanistycznych — dotyczy to w szczególności analizy cytowań. Te uwarunkowania zostały przedstawione poniżej.

W ramach oceny czasopism pod kątem ich doboru branych jest pod uwagę wiele czynników — między innymi jakościowych i ilościowych. Uwzględniane są również podstawowe standardy edytorskie czasopisma, jego redakcyjna zawartość, międzynarodowa różnorodność autorów oraz cytowania z nim powiązane. Żaden

THOMSON REUTERS™

z czynników nie jest rozpatrywany samoistnie, ale poprzez łączenie i wzajemne zależności danych. Dzięki temu redaktor jest w stanie ocenić całościowo mocne i słabe strony danego czasopisma.

Redaktorzy Thomson Reuters, którzy zajmują się oceną czasopism, mają wykształcenie odpowiednie do swojego zakresu obowiązków oraz stosowne doświadczenie i wykształcenie informatyczne.

PODSTAWOWE STANDARDY CZASOPISMA

Terminowość publikacji jest podstawowym kryterium w procesie oceny. Ma ona zasadnicze znaczenie. Aby dane czasopismo mogło być rozpatrywane pod kątem umieszczenia w bazie danych Thomson Scientific, musi być ono publikowane zgodnie z zadeklarowaną częstotliwością. Zdolność do terminowego publikowania oznacza odpowiedni zapas rękopisów, który jest niezbędny do trwałego utrzymania się na rynku. Nie jest dopuszczalne, aby czasopismo było stale wydawane z opóźnieniem – kilka tygodni lub miesięcy po zadeklarowanej dacie publikacji.⁵ W celu oceny terminowości musimy sprawdzić trzy kolejne bieżące wydania, jedno po drugim – gdy tylko zostaną one opublikowane.

Terminowość jest również bardzo istotna w przypadku czasopism w wersji elektronicznej. Jeśli czasopismo elektroniczne publikuje różne wydania z określoną częstotliwością, wtedy te wydania powinny pojawiać się w Internecie punktualnie.

Jednak jeśli czasopismo w wersji elektronicznej publikuje artykuły pojedynczo, a nie zbiorczo kilka artykułów w ramach „wydania”, wtedy do pomiaru terminowości wykorzystujemy nieco inną zasadę. W takich przypadkach redaktorzy sprawdzają systematyczny dopływ artykułów w ciągu kilku miesięcy.

Thomson Reuters uwzględnia również, czy dane czasopismo stosuje się do **międzynarodowych konwencji edytorskich**, które optymalizują możliwość dotarcia do artykułów źródłowych. Te konwencje obejmują informacyjność tytułu czasopisma, opisowość tytułów artykułów i ich streszczenia, kompletne informacje bibliograficzne wszystkich cytowanych materiałów referencyjnych oraz pełne dane adresowe każdego autora.

Obecnie uniwersalnym językiem nauki jest język angielski. Z tego właśnie powodu firma Thomson Reuters skupia się na czasopismach, które publikują w języku angielskim pełne teksty lub co najmniej – ich informacje bibliograficzne. W systemie *Web of Science* znajduje się wiele czasopism, które publikują w języku angielskim jedynie informacje bibliograficzne, natomiast cały tekst opracowany jest w innym języku. Jednak oczywiste jest, że dla międzynarodowego środowiska naukowego najważniejsze są czasopisma, które publikują wszystkie swoje materiały w języku angielskim. Jest to szczególnie widoczne w przypadku nauk przyrodniczych. Oprócz tego we wszystkich czasopismach materiały referencyjne muszą być cytowane z użyciem alfabetu łacińskiego.

Zastosowanie procesu recenzji artykułów przez innych specjalistów jest też wskaźnikiem standardów czasopisma i wskazuje ogólną jakość przedstawionego badania oraz kompletność cytowanych materiałów referencyjnych.⁶ Zalecane jest również, jeśli jest to możliwe, aby każdy artykuł zawierał informacje na temat źródeł finansowania przedstawionych badań.

TREŚĆ REDAKCYJNA

Tak jak wspomniano powyżej, zasadnicza część literatury naukowej tworzy podstawę dla wszelkich dyscyplin naukowych. Jednak ten zasadniczy trzon nie jest statyczny – badania naukowe nieustannie zapoczątkowują rozwój specjalistycznych dziedzin wiedzy i pojawiają się nowe czasopisma, gdy tylko publikowane badania poświęcone nowym tematom osiągają masę krytyczną. Redaktorzy Thomson Reuters ustalają, czy treść ocenianego czasopisma wzbogaci bazę danych lub czy dany temat został już adekwatnie przedstawiony w ramach istniejących tytułów.

Dzięki ogromnej ilości natychmiast dostępnych im danych dotyczących cytowań oraz codziennym obserwacjom praktycznie każdego nowego opublikowanego czasopisma naukowego, redaktorzy Thomson Reuters mają dobrą pozycję, która umożliwi dostrzeżenie wyłaniających się tematów oraz aktywnych dziedzin w literaturze.

MIĘDZYNARODOWA RÓŻNORODNOŚĆ

Redaktorzy Thomson Reuters przyglądają się **międzynarodowej różnorodności** autorów publikacji, redaktorów czasopism oraz konsultantów redakcyjnych. Jest to szczególnie ważne w przypadku czasopism skierowanych do międzynarodowych odbiorców. Dzisiejsze badania naukowe są prowadzone w globalnym kontekście i międzynarodowe czasopismo ma większe szanse na odegranie ważnej roli w międzynarodowej społeczności naukowców.

W związku z tym, że dystrybucja *Web of Science* dociera praktycznie do każdego miejsca na ziemi, rośnie również znaczenie **regionalnych studiów** w naszej rozwijającej się społeczności. Kryteria wyboru w przypadku czasopism regionalnych są takie same jak w przypadku czasopism międzynarodowych, jednak analiza cytowań odgrywa nieco inną rolę w wynikach. Na przykład, znaczenie czasopisma regionalnego będzie raczej oceniane pod względem specyficzności jego treści. A także pod kątem tego, czy wzbogaci ono naszą bazę wiedzy na temat określonego tematu lub zapewni badaniom określoną regionalną perspektywę.

Wiele doskonałych czasopism regionalnych jest skierowanych do lokalnych, a nie międzynarodowych odbiorców. Nadmierna międzynarodowa różnorodność autorów nie jest z reguły cechą takich czasopism i nie jest ona wymagana przez TR.

Wszystkie wybrane czasopisma regionalne muszą być publikowane na czas, muszą posiadać informacje bibliograficzne w języku angielskim (tytuł, streszczenie, słowa kluczowe) oraz muszą być recenzowane przez specjalistów z danej dziedziny. Cytowane materiały referencyjne muszą być podane z użyciem alfabetu tacińskiego.

ANALIZA CYTOWAŃ

Proces oceny stosowany przez redaktorów Thomson Reuters jest wyjątkowy, ponieważ mają oni do swojej dyspozycji ogromną ilość cytowań. Nie można przecenić znaczenia prawidłowej interpretacji i zrozumienia tych danych. Stosowanie kryterium ilości cytowań w celu ustalenia oddziaływania czasopisma ma sens jedynie w kontekście czasopism z tej samej ogólnej dyscypliny. Rzadsze dziedziny, na przykład krytalografia, nie generują tak wielu artykułów lub cytowań co większe, na przykład biotechnologia lub genetyka. Dlatego w przypadku niektórych dziedzin, szczególnie w zakresie nauk humanistycznych, może upłynąć sporo czasu zanim artykuł doczeka się znaczącej liczby cytowań. Jednak w przypadku innych dziedzin, takich jak nauki przyrodnicze, nie jest niezwykle, że liczba cytowań przyrasta gwałtownie, a następnie spada po dwóch lub trzech latach.⁷ Te fakty należy wziąć pod uwagę, jeśli dane dotyczące cytowania mają być wykorzystywane we właściwy sposób.

Analiza cytowań odbywa się przynajmniej na dwóch poziomach. Wyszukujemy cytowania do samego czasopisma, zgodnie ze wskaźnikiem oddziaływania oraz/lub łączną liczbę otrzymanych cytowań. Sprawdzamy również historię cytowań uczestniczących autorów — jest to przydatne badanie w zakresie oceny nowych czasopism, w przypadku których historia cytowań na poziomie czasopisma jeszcze nie istnieje.

Podobnie istniejące czasopisma, które nie są objęte przeglądem, są często oceniane ponownie. W przypadku tych czasopism może wystąpić ponowny wzrost cytowań, wynikający ze zmian takich jak tłumaczenie z języka angielskiego, zmiana w obiekcie zainteresowań redaktorów, zmiana wydawcy, nośnika itp.

W związku z tym, że Thomson Reuters wychwytuje wszystkie zacytowane materiały referencyjne z 9300 objętych czasopism, informacje o cytowaniach są dostępne w przypadku czasopism, które są uwzględnione, jak również tych, które nie są uwzględnione.

Wskaźniki własnych cytowań również są brane pod uwagę. Wskaźnik własnych cytowań oblicza się jako stosunek własnych cytowań czasopisma do liczby łącznych cytowań we wszystkich czasopismach, w tym we własnym. Na przykład, czasopismo X było cytowane 15 000 razy przez wszystkie czasopisma, w tym 2000 razy przez siebie. Wskaźnik własnych cytowań wynosi 2/15 czyli 13,3%.

Wysoka liczba własnych cytowań nie jest czymś niezwykłym lub nieuzasadnionym w czasopismach, które są liderami w danej dziedzinie ze względu na stałą wysoką jakość publikowanych materiałów oraz/lub za sprawą unikatowości lub nietypowości prezentowanych zagadnień. Najlepiej, jeśli autorzy podają odniesienia do poprzednich publikacji, które są najbardziej trafne w stosunku do aktualnych wyników — niezależnie od czasopisma źródłowego, w którym dana praca została opublikowana. Jednak występują czasopisma, w których stwierdzony wskaźnik własnych cytowań, jest dominującym czynnikiem łącznego poziomu cytowań. W przypadku tych czasopism własne cytowania mogą wypaczyć prawdziwą rolę tytułu, jako uczestnika literatury danego tematu.⁸

Osiemdziesiąt procent wszystkich czasopism zamieszczonych w *JCR Science Edition* charakteryzuje się wskaźnikiem własnych cytowań na poziomie 20% lub niższym. Oznacza to, że własne cytowania są dość normalnym zjawiskiem w przypadku większości czasopism i należało tego oczekiwać. Jednak znaczące odstępstwo od tej wartości sygnalizuje, że wymagane jest przeprowadzenie sprawdzenia przez redaktorów Thomson Reuters w celu ustalenia, czy nadmierny wskaźnik własnych cytowań nie został zastosowany jako środek do wymuszonego podniesienia wskaźnika oddziaływania. Jeśli stwierdzimy, że własne cytowania są stosowane w niewłaściwy sposób, wskaźnik oddziaływania czasopisma nie zostanie opublikowany i czasopismo może zostać usunięte z zestawienia *Web of Science*.

NAUKI SPOŁECZNE

Wszystkie czasopisma dotyczące nauk społecznych są poddawane tej samej wnikliwej ocenie, co czasopisma z dziedziny nauk przyrodniczych. Uwzględniane są standardy edytorskie, treść redakcyjna, różnorodność międzynarodowa oraz dane dotyczące cytowań. Analizowane są standardowe metryki cytowań, przy jednoczesnym uwzględnieniu, że całkowite wskaźniki cytowań w dziedzinie nauk społecznych są z reguły niższe niż w przypadku nauk przyrodniczych.

Badania regionalne mają specjalne znaczenie w dziedzinie nauk społecznych, ponieważ najczęściej obiektem badań naukowych są tematy lokalne, a nie globalne.

NAUKI HUMANISTYCZNE

W przypadku czasopism humanistycznych ważnym czynnikiem oceny są standardy edytorskie, w tym terminowość. Jednak zależności cytowań w przypadku nauk ścisłych niekoniecznie powielają tę samą przewidywalną regułę co cytowania artykułów dotyczących nauk społecznych i przyrodniczych. Oprócz tego artykuły w czasopismach dotyczących nauk humanistycznych często zawierają odniesienia do źródeł innych niż czasopisma (np. książki, utwory muzyczne, dzieła sztuki i literatury). Język angielski nie jest wymogiem w przypadku niektórych dyscyplin nauk humanistycznych, tam gdzie tematyka badań wyklucza jego zastosowanie – na przykład, w przypadku prac badawczych związanych z literaturą regionalną.

CZASOPISMA W WERSJI ELEKTRONICZNEJ

Tak jak wspomniano wcześniej, podstawową misją Thomson Reuters jest zapewnienie dostępu do najważniejszych i najbardziej wpływowych na świecie czasopism – bez względu na formę, w jakiej zostały one opublikowane.

Również w przypadku oceny czasopisma wydawanych całkowicie w formie elektronicznej uwzględniane są standardy edytorskie, treść redakcyjna, międzynarodowa różnorodność oraz analiza cytowań.

Ocena terminowości publikacji czasopisma w wersji elektronicznej może wymagać nieco odmiennego podejścia. Jeśli czasopismo w wersji elektronicznej publikuje różne wydania, wtedy redaktor Thomson Scientific sprawdza, czy wydania te pojawiają się w ustalonych terminach. Jednak jeśli czasopismo w wersji elektronicznej publikuje artykuły pojedynczo, a nie zbiorczo kilka artykułów w ramach „wydania”, wtedy redaktor po prostu sprawdza, czy artykuły pojawiają się regularnie w czasie kilku miesięcy.

Format czasopism w wersji elektronicznej jest bardzo ważny dla publikacji Thomson Reuters. Oto zbiór wytycznych dotyczących formatów czasopisma w wersji elektronicznej. Przestrzeganie tych wytycznych pomaga zapewnić prawidłowo cytowanie artykułów oraz ogranicza ryzyko wystąpienia niejasności związanych z ich cytowaniem.

Należy upewnić się, że w łatwy sposób można zidentyfikować następujące elementy:

- Tytuł czasopisma.
- Rok publikacji.
- Tom oraz/lub numer wydania (jeśli dotyczy).
- Tytuł artykułu.
- Numer strony i numer artykułu (wymagany jest jeden z tych elementów, numer artykułu nie może być identyfikatorem DOI). Jeśli czasopismo posiada numerację stron oraz artykułów, należy wyszczególnić je oddzielnie, a nie łączyć razem ze sobą. PRZYKŁAD: Art. nr 23, str. 6–10, a nie 23.6-23.10.
- Nazwiska i adresy autorów.
- Oznaczenie wszystkich identyfikatorów artykułu, takich jak DOI, PII oraz numery artykułów.
- Kompletny spis treści dla każdego wydania, zawierający numer strony/artykułu w przypadku każdego artykułu (z wyjątkiem sytuacji, gdy czasopismo jest publikowane jako pojedyncze artykuły).

Oznaczenie tych identyfikatorów w artykułach źródłowych oraz w cytowaniach pomaga zapewnić ich prawidłowe wykorzystanie w przypadku osób powołujących się na dany artykuł, jak również prawidłowe oznaczanie przez firmy tworzące streszczenia lub indeksujące, np. Thomson Reuters.

- Do każdego artykułu musi być przydzielony unikatowy numer strony lub numer artykułu (w zależności od zastosowanego sposobu numeracji) w ramach poszczególnego wydania. Oprócz tego numery artykułów muszą być unikatowe w ramach całego numeru tomu. Jeśli te same numery artykułów powtarzają się w każdym wydaniu w ramach tomu, wtedy w przypadku cytowania oryginalnego artykułu wystąpią nieścisłości. Cytat z tomu 20, art. 1 z maja 2002 roku, (dodając nawet nazwisko autora), trudno będzie znaleźć, jeśli istnieje również tom 20, art. 1 z czerwca 2002 roku. Należy unikać powielania numerów

artykułów. Odwołania do czasopisma w wersji elektronicznej. Należy poinstruować autorów, aby podawali następujące informacje podczas cytowania czasopisma w wersji elektronicznej:

- Tytuł czasopisma (należy stosować jeden standardowy skrót czasopisma i unikać akronimów, które mogą mylić się z innymi tytułami).
- Numer tomu (jeśli dotyczy).
- Numer wydania (jeśli dotyczy, w nawiasach).
- Numer strony oraz/lub numer artykułu (jednoznacznie identyfikujący określony numer artykułu).
- Rok publikacji.

REKOMENDOWANIE CZASOPISM LUB ZGŁASZANIE CZASOPISMA DO OCENY

Firma Thomson Reuters czeka na sugestie i rekomendacje dotyczące nowych pozycji. Jeśli chcesz polecić czasopismo do oceny, skorzystaj z poniższych łączy i prześlij wymagane informacje oraz udostępni dane czasopismo w wersji elektronicznej lub drukowanej.

Ten esej został opracowany przez **Jamesa Testa**, dyrektora naczelnego działu redakcyjnego firmy Thomson Reuters. Specjalne podziękowania dla pracowników działu redakcyjnego: Katherine Junkins, Maureen Handel, Mariana Boletta, Ryan Joyce, Kathleen Michael, Rodney Chonka, Chang Liu oraz Luisa Rojo za krytyczne uwagi i komentarze.

1. Garfield, E., How ISI Selects Journals for Coverage: Quantitative and Qualitative Considerations. *Current Contents*, May 28, 1990.
2. Garfield, E., *Citation Indexing* (New York: John Wiley & Sons, 1979)
3. Ibid.
4. Garfield, E., The Significant Scientific Literature Appears in a Small Core of Journals. *The Scientist* V10 (17), Sept. 2, 1996.
5. Garfield, E., How ISI Selects Journals for Coverage: Quantitative and Qualitative Considerations. *Current Contents*, May 28, 1990.
6. Ibid.
7. Ibid.
8. McVeigh, M., *Journal Self- Citation in the Journal Citation Reports – Science Edition*. 2002.

http://thomsonreuters.com/business_units/scientific/free/essays/selfcitation2002/.

Science Head Offices

Americas

Philadelphia +1 800 336 4474
+1 215 386 0100

Europe, Middle East and Africa

London +44 20 7433 4000

Asia Pacific

Singapore +65 6775 5088

Tokyo +81 3 5218 6500

For a complete office list visit:

science.thomsonreuters.com/contact

Copyright ©2010 Thomson Reuters
All rights reserved.

